BORÇ ADABI

Borç Vermenin Fazileti:

- مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ

- ***Kim Allah'a güzel bir ödünç verecek olursa, Allah da onun karşılığını kat kat verir ve ayrıca onun çok değerli bir mükâfatı da vardır.*** [1]

[1] Hadid, 11.

- مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

- ***Verdiğinin kat kat fazlasını kendisine ödemesi için Allah'a güzel bir borç (isteyene faizsiz ödünç) verecek yok mu? Darlık veren de bolluk veren de Allah'tır. Sadece O'na döndürüleceksiniz.***[2]

[2] Bakara, 245.

Darda Olana Yardım Etmek:

- Zâtürrikâ Gazvesi'nden dönerlerken Peygamber Efendimiz, Hz. Câbir'le sohbet ediyordu. Yeni evlendiğini, bu sebeple pek çok borcu olduğunu öğrenince neye mâlik olduğunu sordu. O da yalnız bir devesinin olduğunu söyledi. Bunun üzerine Hazret-i Peygamber, onu borçtan kurtarmak için Câbir'den devesini kendisine satmasını istedi. Pazarlık yapıldı. Efendimiz, Medîne'ye varınca ücretini takdim etmek üzere Hazret-i Câbir'in devesini satın aldı.
- Medine'ye vardıklarında Câbir (ra), deveyi getirdiğinde Rasûlullâh, tespit edilen ücreti ödedi. Alış-veriş akdi bittikten sonra Rasûlullâh, deveyi de Hz. Câbir'e hediye eyledi. Bu olay müslümanları o derece duygulandırdı ki, hâdisenin vukû bulduğu geceye «leyletü'l-baîr» (deve gecesi) dediler. O gece Hazret-i Peygamber, ayrıca Hazret-i Câbir için 25 defa istiğfâr etti.[3]

---

[3] Fethu'l-Bari.

Borcu Kayda Geçirmek:

- ***Ey iman edenler! Belirlenmiş bir süre için birbirinize borçlandığınız vakit onu yazın. Bir kâtip onu aranızda adaletle yazsın. Hiçbir kâtip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan geri durmasın; (her şeyi olduğu gibi) yazsın. Üzerinde hak olan kimse (borçlu) da yazdırsın, Rabbinden korksun ve borcunu asla eksik yazdırmasın. Şayet borçlu sefih veya aklı zayıf veya kendisi söyleyip yazdıramayacak durumda ise, velisi adaletle yazdırsın. Erkeklerinizden iki de şahit bulundurun. Eğer iki erkek bulunamazsa rıza göstereceğiniz şahitlerden bir erkek ile -biri yanılırsa diğerinin ona hatırlatması için- iki kadın (olsun).***

- ***Çağırıldıkları vakit şahitler gelmemezlik etmesin. Büyük veya küçük, vâdesine kadar hiçbir şeyi yazmaktan sakın üşenmeyin. Böyle yapmanız Allah nezdinde daha adaletli, şehadet için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha uygundur. Ancak aranızda yapıp***

bitirdiğiniz peşin bir ticaret olursa, bu durum farklıdır. Bu durumda onu yazmamanızda sizin için bir sakınca yoktur. (Genellikle) alışveriş yaptığınızda şahit tutun. Ne yazan, ne de şahit zarara uğratılsın. Eğer bunu yaparsanız (zarar verirseniz) şüphe yok ki bu, sizin yoldan çıkmanız demektir. Allah'tan korkun. Allah size gerekli olanı öğretiyor. Allah her şeyi bilmektedir.

- ***Yolculukta olur da, yazacak kimse bulamazsanız (borca karşılık) alınmış bir rehin de yeterlidir. Birbirinize bir emanet bırakırsanız, emanet bırakılan kimse emaneti sahibine versin ve (bu hususta) Rabbi olan Allah'tan korksun. Şahitliği bildiklerinizi gizlemeyin. Kim onu gizlerse, bilsin ki onun kalbi günahkârdır. Allah yapmakta olduklarınızı bilir.***[4]

---

[4] Bakara, 282-283.

Gereksiz Yere Borca Girmekten Kaçınmak:

- Rasulullah buyurdu ki:

- اَلدَّيْنُ رَايَةُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ فَإِذَا اَرَادَ اللَّهُ اَنْ يُذِلَّ عَبْدًا وَضَعَهُ فِي عُنُقِهِ

- *"Borç Allah'ın yeryüzündeki zillet boyunduruğudur, Allah bir kulu zelîl etmek dilerse onu boynuna geçirir."*[5]

[5] Müstedrek.

- Rasulullah buyurdu ki:

- اِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ وَكَذَبَ وَوَعَدَ فَاخْلَفَ

- *"Kişi borçlanınca konuşur, yalan söyler, vâdeder, sözünü tutmaz."*[6]

******

- Rasulullah buyurdu ki:

- إِيَّاكُمْ وَالدَّيْنِ فَإِنَّهُ هُمٌّ بِاللَّيْلِ وَمَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ

- *"Borçtan kaçının zîra o, gece keder, gündüz de zillet vesilesidir."*[7]

---

[6] Buhari.

- Rasulullah buyurdu ki:

- وَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ لَوْ اَنَّ رَجُلًا قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ اُحْيِى ثُمَّ قُتِلَ ثُمَّ اُحْيِى ثُمَّ قُتِلَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ مَا دَخَلَ الْجَنَّةَ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ دَيْنُهُ

- *"Nefsimi elinde tutan Zât'a kasem olsun, bir adam Allah yolunda öldürülse, sonra ihya edilse, tekrar öldürülse, sonra ihya edilse, tekrar öldürülse, üzerindeki borcu ödenmedikçe cennete giremez."*[8]

---

[7] Şuabu'l-İman.
[8] Taberani, M. Kebir.

Borçlu Olarak Ölenin Durumu:

- Rasulullah buyurdu ki:

- صَاحِبُ الدَّيْنِ مَغْلُولٌ فِي قَبْرِهِ لَا يَفُكُّهُ إِلَّا قَضَاءُ دَيْنِهِ

- *"Borçlu ölen kimse kabirde bağlıdır, onu kurtaracak tek şey borcunun ödenmesidir."*[9]

[9] Feyzu'l-Kadir.

- Rasulullah buyurdular ki:

- إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الذُّنُوبِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يَلْقَاهُ بِهِ عَبْدٌ بَعْدَ الْكَبَائِرِ الَّتِى نَهَى اللَّهُ عَنْهَا، أَنْ يَمُوتَ رَجُلٌ، وَعَلَيْهِ دَيْنٌ لَا يَدَعُ لَهُ قَضَاءً.

- *Allahu Teâla nazarında, bir kulun Allah tarafından yasaklanan kebîrelerden sonra, beraberinde getirebileceği en büyük günahlardan biri, kişinin ödenecek karşılık bırakmadan üzerinde borç olduğu halde ölmesidir.*[10]

[10] Ebu Davud.

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عِرْضِهِ أَوْ شَيْءٍ، فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ، قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ

- *“Kimin üzerinde kardeşine karşı ırz veya başka bir şey sebebiyle hak varsa, dinar ve dirhemin bulunmadığı gün gelmezden önce daha burada iken helalleşsin. Aksi takdirde o gün, sâlih bir ameli varsa, o zulmü nisbetinde kendinden alınır. Eğer hasenâtı yoksa, arkadaşının günahından alınır, kendisine yüklenir.”*[11]

---

[11] Buhari, Tirmizi.

- Ebû Katâde anlatıyor: "Rasulullah'a namazını kıldırması için bir cenâze getirildi. Rasulullah (cenaze namazını kıldırmak istemeyip) şöyle dedi:
- صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ فَإِنَّ عَلَيْهِ دَيْنًا
- *"Onun üzerinde borç var, arkadaşınızın namazını siz kılın!"*. Ben:
- هُوَ عَلَيَّ يَا رسُولَ اللَّهِ
- "(Borç) benim üzerime olsun, ey Allah'ın Resûlü" dedim.
- قَالَ بِالْوَفَاءِ؟
- *"Sadâkatle mi?"* dedi.
- قُلْتُ بِالْوَفَاءِ. فَصَلَّى عَلَيْهِ
- "Sadâkatle!" dedim. Bunun üzerine cenazenin namazını kıldı.[12]

[12] Tirmizi.

- Rasulullah buyurdu ki:

- يُغْفَرُ لِلشَّهِيدِ كُلُّ ذَنْبٍ إِلَّا الدَّيْنُ

- *"Şehidin, borcu hâriç bütün günahları affedilir"*[13]

---

[13] Müslim, İbn Hanbel.

Borçluya Kolaylık Göstermek:

- وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

- ***Eğer (borçlu) darlık içinde ise, eli genişleyinceye kadar ona mühlet vermek (gerekir). Eğer (gerçekleri) anlarsanız bunu sadakaya (veya zekâta) saymak sizin için daha hayırlıdır.***[14]

[14] Bakara, 280.

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَنْ اَنْظَرَ مُعْسِرًا اَوْ وَضَعَ عَنْهُ اَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ اِلَّا ظِلُّهُ

- *"Kim borçluya mühlet tanır veya bağışlayıverirse, Allah, kendi gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı günde (kıyamet gününde) onu gölgesinde gölgelendirir."*[15]

[15] Müslim.

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَنْ اَنْظَرَ مُعْسِرًا فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ مِثْلُهُ صَدَقَةً قَبْلَ اَنْ يَحِلَّ الدَّيْنُ فَإِذَا حَلَّ الدَّيْنُ فَاَنْظَرَهُ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ مِثْلَاهُ صَدَقَةً

- *"Kim bir fakire borç verirse, tanıdığı vâdeden önce geçen her gün, alacağı para kadar sadaka vermiş gibi sevâba nâil olur. Ödeme günü gelince te'hir ederse, her gün için iki misli sadaka vermiş gibi sevaba nâil olur."*[16]

[16] İbn Hanbel.

- Rasulullah buyurdu ki:
- حُوسِبَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مِنَ الْخَيْرِ شَيْءٌ، إِلَّا أَنَّهُ كَانَ يُخَالِطُ النَّاسَ، وَكَانَ مُوسِرًا، فَكَانَ يَأْمُرُ غِلْمَانَهُ أَنْ يَتَجَاوَزُوا عَنِ الْمُعْسِرِ، قَالَ: " قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: نَحْنُ اَحَقُّ بِذَلِكَ مِنْهُ تَجَاوَزُوا عَنْهُ
- *"Sizden önce yaşayanlardan biri ölünce hesaba çekildi. Teraziye girecek hiçbir hayrı yoktu. Ancak zengindi, insanlara karışır, borç verir, hizmetçisine de: Darda olanların borçlarını bağışlamalarını emrederdi. Allahu Teâlâ hazretleri de onun hakkında şöyle buyurdu:*
- *"Böyle davranmaya biz ondan daha layığız, günahlarını bağışlayıverin" emretti.''*[17]

[17] Müslim.

- Ebû Katâde, bir borçlusunu (para taleb etmek üzere) aramıştı. O, kendisinden gizlendi. Bilahare adamı buldu. Ancak: "Dardayım" dedi. Bunun üzerine:
- "Allah'a yemin eder misin?" diye sordu. Borçlu:
- "Vallahi" diye yemin etti. Ebû Katâde:
- فَإِنِّى سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنْجِيَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلْيُنَفِّسْ عَنْ مُعْسِرٍ أَوْ يَضَعْ عَنْهُ.
- "Ben Rasulullah'ın, *"Kim Allah'ın kendisini kıyamet gününün sıkıntısından kurtarmasını isterse darda olana nefes aldırsın veya tamamen bağışlayıversin"* dediğini işittim" dedi."[18]

[18] Müslim.

- Rasulullah buyurdular ki:

- كَانَ فِيمَا كَانَ قَبْلَكُمْ تَاجِرٌ يُدَايِنُ النَّاسَ. فَكَانَ إِذَا رَأَى مُعْسِرًا قَالَ لِفِتْيَانِهِ: تَجَاوَزُوا عَنْهُ لَعَلَّ اللَّهَ يَتَجَاوَزُ عَنَّا فَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُ.

- *"Sizden önce yaşayanlardan bir tüccar vardı. Halka borç verirdi. Borçluları arasında fakir görürse hizmetçilerine: "Onun borcundan vazgeçiverin, böylece Allah'ın da bizim günahlarımızdan vazgeçeceğini umarız" derdi. Allah da onun günahlarından vazgeçti."*[19]

[19] Buhari.

- Rasulullah buyurdu ki:

- رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ، وَإِذَا اشْتَرَى، وَإِذَا اقْتَضَى

- *Satarken, alırken, alacağını taleb, borcunu edâ ederken kolaylık gösteren kimseye Allah rahmet eylesin!*[20]

******

- Hz. Âişe anlatıyor: "Rasulullah kapıda yüksek sesle münâkaşa edenlerin gürültülerini işitti. Bunlardan biri, diğerinden borç indirmesini talep ediyor, bir hususta da merhametli olmasını istiyor. Öbürü de: "Vallahi yapmam!" diyordu. Rasulullah yanlarına gitti ve:

---

[20] Buhari.

- أَيْنَ الْمُتَأَلِّي عَلَى اللَّهِ لَا يَفْعَلُ الْمَعْرُوفَ

- *"Hanginiz, hayır yapmamak üzere Allah adına yemin etti?"* dedi. Birisi:

- أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَهُ أَيُّ ذَلِكَ أَحَبَّ

- "Benim ey Allah'ın Resûlü! (Borç indirimi ile, merhametli davranmadan) hangisini dilerse onun olsun (teklifini kâbul ettim)" dedi."[21]

---

[21] Buhari.

- Bir gün Übey b. Kâ'b mescitte bir adamın yakasına yapışmış, borcunu istiyordu. Bu sırada mescide giren Allah Resûlü, namazını kılıp ihtiyacını giderdikten sonra geri geldiğinde Übey'in hâlâ aynı vaziyette olduğunu görünce şöyle dedi:

- مَنْ طَلَبَ حَقًّا فَلْيَطْلُبْهُ فِى عَفَافٍ وَافٍ أَوْ غَيْرِ وَافٍ

- *“Hakkını talep eden kişi bunu tam olarak alsa da alamasa da iffetli/afif bir şekilde istesin.”*

- Resûlullah'ın sözlerini duyan Übey “İffet nedir?” diye sordu. Resûl-i Ekrem de ona şöyle cevap verdi:

- غَيْرَ شَاتِمِهِ وَلاَ مُتَشَدِّدٍ عَلَيْهِ وَلاَ مُتَفَحِّشٍ عَلَيْهِ وَلاَ مُؤْذِيهِ

- *“Ona (kardeşine) hakaret etmeden, onu zorlamadan, ona çirkin söz söylemeden ve ona eziyet etmeden istemektir!”*[22]

[22] Beyhakî, es-Sünenü’l-kübrâ, VI, 83.

- Kâ'b b. Mâlik (ra), Abdullâh b. Ebî Hadred’deki bir alacağını Mescitte yakasına yapışıp ödemesini istemişti. Tartışırlarken (Her ikisinin de) sesi Hâne-i Saâdette olan Rasûlullah işitecek derecede yükselmiş. Rasulullah evinin perdesini aralayıp "Yâ Kâ'b!" diye seslendi. (Kâ'b): "Lebbeyk yâ Rasûlallâh." deyince mübârek elleriyle işâret vererek: "Şu kadarını, yâni yarısını alacağından bağışla." buyurdu. (Kâ'b hemen): "Vallâhi bağışladım yâ Rasulallah." dedi. (Bunun üzerine İbn-i Ebî Hadred'e): "(Şimdi) kalk, öde." diye emretti.[23]

[23] Buhari.

- Câbir b. Abdullah (ra) anlatıyor: Medîne'de bir Yahudi vardı. O Yahudi bana her sene hurma harmanı zamânına kadar vade ile borç para verirdi. Câbir'in Rûme kuyusu yolunda hurma bahçesi vardı. Bir sene Câbir'in hurmalığı beklenildiği derecede mahsûl vermedi. Borcun ödenmesi gecikti. Bunun üzerine Yahudi harman vaktinde geldi. Borcumdan bir şey veremeyeceğimi sanarak gelecek harman zamanına kadar ertelemesini ricâ ettim. Fakat Yahudi kabul etmedi. Bunun üzerine bu sıkıntılı durumum Rasulullah'a arz olundu. O da bâzı Ashâbına: Haydi yürüyünüz, gidelim de Câbir için Yahudi'den borcun ertelenmesini isteyelim, buyurdu. Ve Rasulullah Ashabıyla hurmalığıma geldiler.
- Rasulullah Yahudi'ye (borcu ertelemesini) söyledilerse de Yahudi: Ey Ebe'l-Kasım mühlet veremem, dedi. Resûl-i Ekrem Yahudi'nin ısrarını görünce kalktı. Ve hurmalıkta şöyle bir dolaştı. Sonra geldi. Yahudi'ye bir daha vade teklif ettiyse de yine kabule yanaşmadı. Ben de kalktım. Rasulullah'a bir miktar yaş hurma getirdim. Resûl-i Ekrem hurmayı

yedi. Sonra; «Yâ Câbir senin bostan çardağın nerede?» diye sordu. Ben de (şurada diye) haber verdim. «Haydi orada bana bir yer hazırla!» diye emretti. Ben de hemen döşedim.

- Resûl-i Ekrem çardağa girip bir az uyudu. Sonra uyandı. Ben gidip bir avuç daha hurma getirdim, ondan da yedi. Sonra kalktı. Yahudi'ye bir daha borcu ertelemesini teklif etti. Yahudi yine kabul etmedi. Sonra Rasulullah kalktı. Hurmalığın içinde ikinci bir daha dolaştı. Sonra: Ey Câbir ağaçtaki hurmaları toplayıp Yahudi'nin borcunu ver, dedi. (Ben toplayıncaya kadar) hurma harmanının başında durdu. İşte bu topladığım hurmadan Yahudi'ye borcumu verdim. Borca verdiğim kadar da arta kaldı. Sonra bostandan çıkıp doğru Rasulullah'ın huzûruna geldim. Ve bu bereketli vaziyeti müjdeledim. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem: "Şahâdet ederim ki, muhakkak ben Allah'ın Resûlü'yüm" buyurdu.[24]

---

[24] Buhari.

Borcu Ödemede Samimi Olmak:

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَا مِنْ أَحَدٍ يَدَّانُ دَيْنًا فَيَعْلَمُ اللَّهُ تَعَالَى أَنَّهُ يُرِيدُ قَضَاءَهُ إِلَّا أَدَّاهُ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ فِي الدُّنْيَا.

- *"Bir borçla borçlanan bir kimsenin ödeme niyetinde olduğunu Allah bilince, onun borcunu Allah mutlaka dünyada iken öder."*[25]

---

[25] Nesai.

- Rasulullah buyurdu ki:
- اِنَّ اللَّهَ مَعَ الدَّائِنِ حَتَّى يَقْضِيَ دَيْنَهُ
- *"Allah, borcunu ödeyinceye kadar (iyi niyet sâhibi) borçlu ile berâberdir"*[26]

******

- Resûlullah'da bir adamın (parası ödenmemiş) bir devesi vardı. Borcunu istemeye geldi. Bu sırada kaba sözler sarfetti, hatta Ashab'tan bâzıları haddini bildirmek istedi. Ancak Resûlullah buna meydan vermeyip:
- *"Bırakın onu! Hak sâhibinin konuşma hakkı vardır"* buyurdu, sonra da:
- *"Devesini verin!"* diye emretti, (ilgililer) devesini aradılarsa da bulamadılar. Fakat onunkinden daha değerli bir deve buldular.

---

[26] İbn Mace.

- Rasulullah Efendimiz:
- "Bunu verin" dedi. Adam:
- أَوْفَيْتَنِي وَفَى اللَّهُ بِكَ
- "Bana borcunu tam ödedin, Allah da sana ödesin" dedi. Rasulullah:
- إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً
- *"En hayırlınız, borcunu en iyi ödeyendir!"* buyurdu."[27]

[27] Buhari.

- Ebû Hüreyre anlatıyor; Rasûlullah, Benî İsrâil zamanında bir kişiden bin dinar borç para isteyen bir kimseden bahsetti. Kendisinden borç talep edilen kimse:
- Bana şâhidlerini getir, onların huzurunda vereyim, şahid olsunlar!” dedi.
- İsteyen ise:
- “-Şahid olarak Allâh yeter!” dedi.
- Borç verecek olan kimse de:
- “-Öyleyse buna kefil getir.” dedi.
- Borç isteyen kişi:
- “-Kefil olarak Allâh yeter.” dedi.
- Borç verecek olan şahıs:

- “-Doğru söyledin!” dedi ve belli bir vâde ile parayı ona verdi.
- Adam deniz yolculuğuna çıktı ve ihtiyacını gördü. Sonra borcunu vâdesi içinde ödemek maksadıyla geri dönmek üzere bir gemi aradı, ama bulamadı. Bunun üzerine çaresizlik içinde bir odun parçası alıp içini oydu. Bin dinarı sahibine hitâbeden bir mektupla birlikte oyuğa yerleştirdi. Sonra oyuğun ağzını kapayıp düzledi. Sonra da deniz sâhiline gelip:
- “Ey Allâh’ım, biliyorsun ki, ben falandan bin dinar borç almıştım. Benden şâhid istediğinde ben: «Şâhid olarak Allâh yeter!» demiştim. O da şâhid olarak sana râzı oldu. Benden kefil isteyince de: «Kefil olarak Allâh yeter!» demiştim. O da kefil olarak sana râzı olmuştu. Ben ise şimdi, bir gemi bulmak için gayret ettim, ama bulamadım. Onu sana emânet ediyorum!” dedi ve odun parçasını denize attı. Odun, denizde akıp giderek gözden kayboldu.

- Bundan sonra adamcağız, oradan ayrılıp, kendini götürecek bir gemi aramaya devam etti.Bu arada borç veren kimse de, parasını getirecek gemiyi beklemekteydi. Gemi yoktu ama, içinde parası bulanan odun parçasını gördü. Onu ailesine odun yapmak üzere aldı. (Testere ile) parçalayınca para ve mektupla karşılaştı.Bir müddet sonra borç alan kimse de (bir gemi buldu ve memleketine) geldi. (Odun parçası içinde gönderdiği parayı alacaklısının almamış olacağı ihtimâli ile derhal) bin dinarla adama uğradı ve:
- “-Malını getirmek için aralıksız gemi aradım. Ancak beni getirenden daha önce gelen bir gemi bulamadım.” dedi.
- Alacaklı:
- “-Sen bana bir şeyler göndermiş miydin?” diye sordu.
- Öbürü:
- “-Ben sana, daha önce bir gemi bulamadığımı söyledim.” dedi.

- Alacaklı:
- “-Allâh Teâla Hazretleri, odun parçası içerisinde gönderdiğin parayı senin yerine (bana) ödedi (yâni ihlâsın mukabili Cenab-ı Hak sana kefil olarak bana ulaştırdı. Dolayısıyla şimdi getirdiğin bin dinar da sana kaldı. Bu vesileyle huzur içinde) bin dinarına kavuşmuş olarak dön.” dedi.[28]

[28] Buhari.

Ödememe Niyetiyle Borç Almak:

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ آدَاءَهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ، وَمَنْ أَخَذَهَا يُرِيدُ إِتْلَافَهَا أَتْلَفَهُ اللَّهُ تَعَالَى.

- *Kim, ödemek arzusu ile insanların malını alır ise, Allah (onun borcunu) ona bedel edâ eder. Kim de telef etmek niyetiyle halkın malını alırsa Allah onu telef eder.*[29]

[29] Buhari.

Borç Ödemeyi Geciktirmek:

- Rasulullah buyurdular ki:
- مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلَمٌ.
- *"Borcunu ödeyebilecek durumda olan zengin kimsenin ödemeyi geciktirmesi zulümdür."*[30]

******

- Rasulullah buyurdular ki:
- لَيُّ الْوَاجِدِ يُحِلُّ عِرْضَهُ وَعُقُوبَتَهُ.
- *"Zenginin borcunu savsaklaması, haysiyetinin ihlal edilmesini ve cezalandırılmasını helâl kılar."*[31]

---

[30] Buhari.
[31] Nesai.

Borcu Fazlasıyla Ödemek

- Câbir İbn-i Abdullah anlatıyor: Ben (Tebûk seferinden dönüşümde) Rasulullah'a geldim. Resûlullah duhâ vakti (Medîne) Mescidi'nde bulunuyordu. Bana: Haydi iki rek'at namaz kıl! buyurdu. Benim, Resûlullah'ta (deve satışından) alacağım vardı. Resûlullah bana alacağımı verdi ve (bir kırat da) ziyâde eyledi.[32]

[32] Buhari.

<u>Borç Alıp Verirken Tarafların Dikkat Edeceği Hususlar:</u>

- **Borç veren:**

1. Sırf Allâh rızâsı için bir mümin kardeşinin sıkıntısını gidermeyi gâye edinmeli.

2. Borca herhangi bir menfaati karıştırmamalı,

3. Elinden geldiğince kolaylık göstermeli; bilhassa borçlu samîmî bir şekilde ödemeye gayret ettiği hâlde bunda muvaffak olamıyorsa, ona mühlet vermeli.

4. Eğer hâli vakti yerinde ise ve buna mukabil muhatap çok fakir ve garipse, verdiği borcu sadaka yerine saymalı,

5. Borçluyu rencide etmemeli,

- **Borç alan:**

  1. Çok zarûrî olmadıkça borca girmemeli,

  2. Ancak hayatî zarûretler karşısında kifayet miktarı borç almalı,

  3. Lüks ve israf gibi harcamalar yapmamalı,

  4. Ödemek niyet, gayret ve azminde samîmî olmalı,

  5. Borçlu, alacaklının iyi niyet ve güzel davranışını istismar ve suistimâl etmemeli, zîrâ böyle davrananlar, gerçek ihtiyaç sahiplerinin rızıklarına mânî olup zarar vermektedirler.

  6. Aldığı miktarın değer kaybına yol açacak tarzda borç almamalı, özellikle uzun vadeli borçlarda değer kaybı olmayacak şekilde borçlanmalı (tabi borç veren şahsın husûsî müsamahası ayrı),

7. Ödemede vaktini geciktirmemeli, bilhassa borçlu kimse ödeyebilecek durumda bir imkân sahibi ise tam vaktinde ödemeyi yapmalıdır. İmkânlar müsâit değilse mâzeretini bildirip mühlet istemelidir.

8. Borcunu aslâ ahirete bırakmamalıdır. Yâni borç alan, kifâyet miktarı ile iktifâ edip borcunu ödeme gayreti içinde olmalı, alacaklı da borç verme fazîletine yeni bir fazîlet ilâve edercesine bir müsamaha içinde bulunmalıdır...